

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Фармацевтичний факультет**

**Кафедра менеджменту, маркетингу та забезпечення якості у фармації**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

**на тему: “РОЗРОБЛЕННЯ МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ  
ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В  
АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДАХ”**

**Виконала:** здобувачка вищої освіти групи

Фм21(4,10д)-02

спеціальності: 226 “Фармація, промислова  
фармація” освітньо-професійної програми  
“Фармація”

Поліна ПОЛТОРУХА

**Керівник:** доцент закладу вищої освіти

кафедри менеджменту, маркетингу та  
забезпечення якості у фармації, к.фарм.н., доцент

Ольга РОГУЛЯ

**Рецензент:** доцент закладу вищої освіти

кафедри соціальної фармації, к. фарм. н., доцент

Альміра НОЗДРІНА

**Харків – 2026 рік**

## АНОТАЦІЯ

Робота присвячена розробці моделі ефективної організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти в аптечних закладах. Здійснено оцінку стану інформаційного забезпечення практичної підготовки та визначено основні організаційно-комунікаційні проблеми. Обґрунтовано процесну модель організації практичної підготовки та розроблено пропозиції щодо впровадження електронного кабінету керівника практики як елемента інформаційного забезпечення взаємодії учасників практичної підготовки.

Кваліфікаційна робота містить 46 сторінок, 2 таблиці, 8 рисунків, 41 використане джерело.

*Ключові слова:* заклад вищої освіти, здобувач вищої освіти, фармація, практична підготовка, база практики.

## ANNOTATION

The paper is devoted to the development of a model for the effective organization of practical training for higher education students in pharmacy institutions. The state of information support for practical training was assessed, and the main organizational and communication problems were identified. A process model for the organization of practical training was substantiated, and proposals were developed for the implementation of an electronic account for the practice supervisor as an element of information support for interaction between participants in practical training.

Qualification work contains 46 pages, 2 tables, 8 figures, 41 quotes from literature.

*Key words:* Higher education institution, higher education student, pharmacy, practical training, practice base.

## ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП .....	4
РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти.....	7
1.1. Поняття, мета, види та структура практичної підготовки у закладі вищої освіти.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання практичної підготовки в системі вищої освіти України.....	9
1.3. Аптечні заклади як бази практики: роль у формуванні професійних компетентностей майбутніх фармацевтів...	12
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2 Аналіз стану інформаційного забезпечення з питань практичної підготовки.....	15
2.1. Аналіз результатів опитування здобувачів вищої освіти щодо організації практичної підготовки.....	15
2.2. Порівняльний аналіз змісту інформаційних ресурсів закладів вищої освіти з питань практичної підготовки...	24
2.3. Оцінка особливостей організації практичної підготовки на базі аптечних закладів.....	29
Висновки до розділу 2.....	33
РОЗДІЛ 3 Обґрунтування та розробка моделі ефективної організації практичної підготовки здобувачів у аптечних закладах.....	36
3.1. Обґрунтування та побудова моделі організації практичної підготовки.....	36
3.2. Розробка моделі інформаційного забезпечення керівників від баз практики.....	40
Висновки до розділу 3.....	43
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	52

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Практична підготовка є невід’ємним складником професійної освіти майбутніх фармацевтів та важливим етапом формування їх професійних компетентностей. У сучасних умовах розвитку фармацевтичної галузі практична підготовка має бути орієнтована не лише на закріплення фахових знань, а й на формування професійної мобільності, цифрових компетентностей та здатності ефективно працювати в професійному середовищі. Ефективність практичної підготовки значною мірою залежить від рівня взаємодії між закладом вищої освіти (ЗВО) та аптечними закладами, які виступають базами практики, а також від якості інформаційного та організаційного супроводу всіх етапів практичного навчання.

Актуальності проблемі додає відсутність єдиного цифрового середовища взаємодії між ЗВО, здобувачами та базами практики, що ускладнює координацію процесу практичної підготовки, комунікацію між його учасниками та контроль виконання програм практики. Це зумовлює необхідність удосконалення організації практичної підготовки шляхом впровадження сучасних цифрових підходів і створення ефективної моделі управління практикою.

Отже, актуальність теми кваліфікаційної роботи визначається необхідністю підвищення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти, удосконалення взаємодії між ЗВО та аптечними закладами, а також забезпечення ефективного інформаційного супроводу та цифровізації процесів організації практики.

**Мета дослідження.** Мета дослідження —обґрунтувати та розробити модель ефективної організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти в аптечних закладах, спрямовану на підвищення якості підготовки і формування у майбутніх фармацевтів професійних компетентностей.

**Завдання дослідження.** Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі завдання:

- проаналізувати нормативно-правові та організаційно-методичні засади практичної підготовки майбутніх фармацевтів у ЗВО;
- здійснити аналіз стану інформаційного забезпечення практичної підготовки здобувачів та виявити основні організаційно-комунікаційні проблеми;
- провести порівняльний аналіз інформаційних ресурсів ЗВО щодо висвітлення питань організації практичної підготовки;
- дослідити особливості організації практичної підготовки на базі аптечних закладів та оцінити їх готовність до забезпечення якісного практичного навчання;
- обґрунтувати та розробити процесну модель ефективної організації практичної підготовки здобувачів із використанням цифрових інструментів;
- розробити пропозиції щодо впровадження електронного кабінету керівника від бази практики елемента цифрового забезпечення взаємодії учасників освітнього процесу.

**Об'єкт дослідження:** процес практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

**Предмет дослідження:** модель ефективної організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти в аптечних закладах.

**Методи дослідження.** Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: теоретичний аналіз, узагальнення та систематизація наукової літератури, нормативно-правових актів і методичних джерел; структурно-логічний та порівняльний аналіз для оцінки інформаційних ресурсів ЗВО та особливостей організації практичної підготовки в аптечних закладах; метод опитування (анкетування здобувачів вищої освіти із використанням Google Forms); метод моделювання (для обґрунтування та розроблення процесної моделі організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти в аптечних закладах). Також використано графічний метод для візуалізації результатів дослідження у вигляді рисунків і таблиць.

**Практичне значення отриманих результатів** полягає в тому, що розроблена модель може бути впроваджена в освітній процес ЗВО, слугувати основою для вдосконалення організаційних засад практик та сприяти зміцненню партнерства між освітніми закладами й аптечними мережами з метою підготовки конкурентоспроможних фармацевтів.

**Апробація результатів дослідження і публікації.** Результати кваліфікаційної роботи були представлені під час VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «YOUTH PHARMACY SCIENCE» (НФаУ, 10–11 грудня 2025 р.) (додаток А), XII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні досягнення фармацевтичної технології» (НФаУ, 9 квітня 2026 р.) (додаток Б) та XXXII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів “Актуальні питання створення нових лікарських засобів” (15–17 квітня 2026 р., Харків) (додаток В).

**Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.** Кваліфікаційна робота складається зі вступу, огляду літератури, експериментальної частини, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Робота представлена на 46 сторінках друкованого тексту, містить 2 таблиці, 8 рисунків, 41 використане інформаційне джерело, з яких 6 – іноземні.

## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

#### **1.1. Поняття, мета, види та структура практичної підготовки у закладі вищої освіти**

Практична підготовка в системі вищої освіти за спеціальністю 226 “Фармація, промислова фармація” є ключовим елементом професійного становлення фахівців, що забезпечує інтеграцію теоретичних знань із реальними виробничими процесами. Згідно з визначенням, наведеним у Положенні про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, практична підготовка – це організований освітній процес, спрямований на набуття здобувачами практичних навичок, умінь та досвіду в умовах реального професійного середовища під керівництвом кваліфікованих наставників [30]. У фармацевтичному контексті це поняття охоплює не лише технологічні аспекти роботи з лікарськими засобами, але й етичні, соціальні та регуляторні компоненти, що робить її невід’ємною частиною формування фармацевта як фахівця, який несе відповідальність за здоров’я населення. Практична підготовка відрізняється від теоретичного навчання своєю орієнтацією на реальні завдання, такі як відпуск лікарських засобів, проведення фармацевтичної опіки, контроль якості та управління асортиментом аптеки, що дозволяє здобувачам вищої освіти адаптуватися до динамічного фармацевтичного ринку України, де аптечні заклади виконують як комерційну, так і соціальну функції [34, 35, 39].

Мета практичної підготовки полягає в комплексному формуванні у здобувачів готовності до самостійної професійної діяльності фармацевта, здатного ефективно розв’язувати складні спеціалізовані задачі у сфері фармації, включаючи: критичне осмислення наукових і прикладних проблем, розробку та впровадження рішень, забезпечення якості лікарських засобів та

надання фармацевтичної опіки на високому рівні.

Таким чином, мета практики виходить за межі простого набуття навичок і спрямована на формування цілісної професійної компетентності, здатної відповідати вимогам європейських стандартів фармацевтичної освіти (Директива ЄС 2005/36/ЄС) та рекомендаціям ВООЗ щодо підготовки фахівців фармацевтичного профілю [6, 8, 9, 12, 36, 37, 39].

Види практичної підготовки на магістерському рівні класифікуються за змістом, метою та місцем проведення. Основними видами є виробнича практика, яка забезпечує поглиблене набуття спеціалізованих практичних умінь у сферах фармацевтичної опіки, контролю якості, організації фармацевтичного забезпечення, управління асортиментом та науково-дослідної діяльності, та переддипломна практика, що передбачає узагальнення набутого досвіду, виконання самостійних дослідницьких завдань, систематизацію професійних компетентностей і підготовку до державної атестації. За місцем проведення практика поділяється на внутрішню, яка здійснюється в лабораторіях, наукових підрозділах чи клінічних базах ЗВО, та зовнішню, що проходить в аптечних закладах, аптечних мережах, фармацевтичних підприємствах або науково-дослідних установах. Тривалість практики становить в середньому до 22 тижнів, а її обсяг в НФаУ складає 36 кредитів ECTS, що відповідає вимогам магістерського рівня та європейським стандартам [16].

Структура практичної підготовки на магістерському рівні є чітко регламентованою та включає три основні етапи. Підготовчий етап передбачає теоретичну підготовку здобувачів (лекції, семінари, тренінги з безпеки, етики, нормативних вимог), розподіл на бази практики, укладання договорів із аптечними закладами чи іншими установами, видачу індивідуальних завдань та інструктаж з техніки безпеки. Основний етап охоплює безпосереднє проходження практики під керівництвом наставника, виконання спеціалізованих завдань, ведення щоденника практики та проміжне оцінювання. Завершальний етап включає підготовку звіту про проходження

практики, захист звіту перед керівником від ЗВО, оцінку наставником бази практики та підсумкову атестацію (екзамен або залік) [1, 4, 30, 41].

Чітко організована структура практичної підготовки забезпечує послідовність, системність і контроль якості процесу, з акцентом на дотримання санітарно-гігієнічних норм, вимог техніки безпеки та відповідність програмним результатам навчання магістерського рівня. У аптечних закладах структура адаптується до специфіки бази: в аптечних мережах акцент робиться на управлінні асортиментом, використанні сучасних інформаційних систем та організаційно-економічних аспектах, у виробничих підрозділах – на технологічних процесах, контролі якості та науково-дослідній роботі.

Таким чином, практична підготовка на магістерському рівні є не лише завершальним етапом навчання, але й основним механізмом формування висококваліфікованого фахівця, здатного до самостійної професійної діяльності в умовах сучасного фармацевтичного ринку.

## **1.2. Нормативно-правове регулювання практичної підготовки в системі вищої освіти України**

Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 226 “Фармація, промислова фармація” (магістерський рівень) здійснюється в межах комплексної нормативно-правової бази, що охоплює як загальні положення вищої освіти, так і спеціалізовані галузеві вимоги фармацевтичної діяльності. Основоположним законодавчим актом є Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами). Згідно статті 51, встановлено, що практика проводиться на базах, які відповідають вимогам матеріально-технічного забезпечення, кадрового складу та безпеки, а її результати оцінюються відповідно до критеріїв, визначених освітньою програмою [10].

Детальний порядок організації та проведення практики регулюється

Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим Наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93 (зі змінами від 20.12.1994 № 351). Документ визначає види практики (навчальна, виробнича, переддипломна), терміни її проходження, права та обов'язки здобувачів, керівників практики від ЗВО та баз практики, а також вимоги до документації (договори, індивідуальні завдання, щоденники, звіти, характеристики). Положення передбачає обов'язкове укладання двосторонніх договорів між ЗВО та базою практики, що забезпечує правовий захист усіх учасників процесу та чітке розмежування відповідальності [30].

Галузеві особливості практичної підготовки фармацевтичних фахівців регулюються низкою нормативних актів Міністерства охорони здоров'я України. Наприклад, наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 360 “Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби, Порядку відпуску лікарських засобів з аптек та їхніх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків”, встановлює вимоги до професійної діяльності фармацевтів під час практики, зокрема щодо відпуску лікарських засобів, надання фармацевтичної опіки, дотримання санітарно-гігієнічних норм та правил зберігання ЛЗ. Отже, нормативні документи впливають на виконання програми практики та є основою для формування індивідуальних завдань здобувачів [14].

Вимоги до організації практики окреслюються Стандартом вищої освіти за спеціальністю 226 “Фармація, промислова фармація”, затвердженим наказом МОН України № 981 від 04.11.2022 (зі змінами) [34], а також внутрішніми положеннями ЗВО, зокрема освітньо-професійною програмою “Фармація” Національного фармацевтичного університету. Ці документи конкретизують обсяг практики, її зміст, форми оцінювання та відповідність програмним результатам навчання (ПРН), зокрема ПРН 3, ПРН 6, ПРН 9, ПРН 12, ПРН 18 та ПРН 26 [6, 16].

Відповідно до освітньо-професійної програми “Фармація” (магістерський рівень) Національного фармацевтичного університету,

практична підготовка спрямована на досягнення ключових програмних результатів навчання (ПРН), серед яких:

- спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків (ПРН 1);
  - критичне осмислення наукових і прикладних проблем (ПРН 2);
  - володіння спеціалізованими знаннями та вміннями для розв'язання професійних задач, у тому числі для подальшого розвитку знань і процедур у сфері фармації (ПРН 3);
  - розробка та прийняття ефективних рішень для розв'язання складних задач особисто та за результатами спільного обговорення (ПРН 6);
  - використання інформаційних технологій, інформаційних баз даних, систем навігації, Інтернет-ресурсів, програмних засобів та інших інформаційно-комунікаційних технологій (ПРН 9);
  - рекомендація споживачам лікарських засобів та інших товарів аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки (ПРН 12);
  - реалізація організаційно-управлінських заходів щодо забезпечення населення та закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та іншими товарами аптечного асортименту (ПРН 18);
- забезпечення та здійснення контролю якості лікарських засобів природного і синтетичного походження та документування його результатів (ПРН 26) [16].

Підсумовуючи, нормативно-правова база практичної підготовки формує цілісну систему вимог, що поєднує загальні принципи вищої освіти з галузевими стандартами фармацевтичної діяльності. Вона забезпечує правову захищеність учасників процесу, гарантує якість підготовки та відповідність компетентностей випускників реальним потребам фармацевтичного ринку України, одночасно створюючи правові підстави для ефективної взаємодії між ЗВО, аптечними закладами та здобувачами.

### **1.3. Аптечні заклади як бази практики: роль у формуванні професійних компетентностей майбутніх фармацевтів**

Аптечні заклади посідають центральне місце серед баз практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація», оскільки саме вони найбільш повно відтворюють реальні умови професійної діяльності фармацевта. Відповідно до чинного законодавства, аптечний заклад як база практики повинен відповідати ряду обов'язкових вимог, що гарантують безпеку, якість навчального процесу та відповідність професійним стандартам [10]. Насамперед, заклад має мати чинну ліцензію на провадження господарської діяльності з роздрібною торгівлі лікарськими засобами, видану згідно з Ліцензійними умовами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 929 (зі змінами). Крім того, аптека повинна відповідати принципам належної аптечної практики (GPP), забезпечувати належні умови зберігання лікарських засобів, мати необхідне матеріально-технічне забезпечення та кваліфікованих наставників – фармацевтів із досвідом роботи не менше трьох років і підтвердженим рівнем професійної компетентності [32, 38].

Класифікація аптечних закладів як баз практики здійснюється за кількома критеріями, що відображають специфіку їх діяльності та потенціал для навчання. За обсягом і організаційною структурою найбільш поширеними є аптечні мережі, які характеризуються централізованим управлінням, широким асортиментом, розвиненими інформаційними системами та розгалуженою структурою підрозділів [2]. Саме великі аптечні мережі («Подорожник», «Аптека 911», «АНЦ», «Бажаємо здоров'я») забезпечують найширші можливості для проходження практики, оскільки дозволяють здобувачам опановувати навички роботи у різних функціональних зонах, зокрема у рецептурному та безрецептурному відділах, а також у підрозділах логістики, централізованого замовлення та контролю якості.

Аптечні заклади відіграють ключову роль у формуванні професійних

компетентностей майбутніх фармацевтів, оскільки саме тут відбувається практичне закріплення та поглиблення теоретичних знань. Під час практики здобувачі набувають навичок фармацевтичної опіки, консультування пацієнтів щодо раціонального застосування лікарських засобів і товарів аптечного асортименту, відпуску препаратів, контролю умов зберігання та термінів придатності, аналізу асортиментної політики, а також роботи з автоматизованими системами обліку та CRM-модулями. Участь у реальних виробничих процесах сприяє розвитку аналітичного мислення, комунікативних навичок, здатності приймати обґрунтовані рішення в умовах обмеженого часу та нести професійну відповідальність за результати своєї діяльності. Крім того, практична підготовка формує етичну позицію майбутнього фахівця, усвідомлення соціальної відповідальності за забезпечення доступності, безпеки та ефективності лікарських засобів, а також здатність балансувати між економічними інтересами аптечного закладу та потребами пацієнтів.

Таким чином, аптечні заклади як бази практики забезпечують комплексний підхід до формування професійних компетентностей, поєднуючи практичне застосування знань, розвиток аналітичних, організаційних і комунікативних навичок та формування професійної етики. Саме така інтеграція теоретичної підготовки з реальною професійною діяльністю забезпечує готовність здобувачів до самостійної роботи відповідно до сучасних вимог фармацевтичної галузі України.

### **Висновки до 1 розділу**

1. Встановлено, що практична підготовка є ключовим елементом професійного становлення майбутніх фармацевтів, оскільки забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю в умовах реального фармацевтичного середовища. Визначено, що основною метою практичної підготовки є формування професійних, управлінських, комунікативних та

організаційних компетентностей, необхідних для здійснення ефективної фармацевтичної діяльності відповідно до сучасних вимог системи охорони здоров'я та фармацевтичного ринку України.

2. Проаналізовано нормативно-правове регулювання практичної підготовки у системі вищої освіти України та виокремлено низку законодавчих, галузевих і внутрішніх нормативних документів, які визначають порядок проведення практики, вимоги до баз практики та критерії оцінювання результатів навчання.

3. Встановлено, що аптечні заклади виступають основними базами практичної підготовки здобувачів фармацевтичного профілю та забезпечують умови для формування професійних навичок, розвитку аналітичного мислення, комунікативних компетентностей і практичного досвіду роботи в сучасних умовах функціонування фармацевтичної галузі.

4. Визначено, що ефективність практичної підготовки значною мірою залежить від рівня взаємодії між ЗВО та аптечними закладами, наявності кваліфікованого наставництва, дотримання принципів належної аптечної практики та використання сучасних інформаційних технологій у процесі професійної підготовки.

## РОЗДІЛ 2

### АНАЛІЗ СТАНУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ПИТАНЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

#### **2.1 Аналіз результатів опитування здобувачів вищої освіти щодо організації практичної підготовки**

З метою аналізу стану та якості інформаційного забезпечення здобувачів вищої освіти, керівників від кафедр та баз практики з питань практичної підготовки проведено дослідження за такими напрямками:

- опитування здобувачів вищої освіти щодо оцінки інформаційного забезпечення та ефективності практичної підготовки;
- аналіз повноти донесення та актуальності інформації про практичну підготовку на сайтах ЗВО, які здійснюють підготовку за спеціальністю 226 “Фармація, промислова фармація”;
- аналіз інформації про можливість проходження практики на базі аптечних мереж.

Результати опитування здобувачів вищої освіти магістерського рівня спеціальності 226 “Фармація, промислова фармація” дозволили оцінити стан організації практичної підготовки та ефективність цього процесу з позицій набуття професійних компетентностей та якості інформаційного супроводу. Проведене дослідження спрямоване на виявлення основних аспектів, що впливають на оцінку практики здобувачами, зокрема рівня відповідності очікувань реальним умовам її організації, якості наставництва, доступності інформаційних ресурсів, можливостей виконання спеціалізованих завдань, а також загального впливу отриманого досвіду на подальшу професійну підготовку.

Опитування, проведене шляхом анкетування, охоплювало ключові напрями: очікування від практики (обсяг практичних навичок, ступінь самостійності, доступ до сучасних систем та обладнання), оцінку реального

перебігу практики (дотримання завдань, якість наставництва, відповідність умов бази нормативним вимогам), рівень досягнення професійних компетентностей, виявлення проблемних аспектів (інформованість, комунікація тощо). В анкетуванні взяли участь понад 50 здобувачів вищої освіти, які проходять або завершили виробничу фармацевтичну практику в аптечних закладах протягом 2025–2026 навчального року, з яких 74% навчаються на денній формі освіти, 26% – на заочній. Для проведення анкетування здобувачів використано сервіс Google Forms, що забезпечив можливість швидкого збору, систематизації та обробки даних. Використання електронної форми дозволило організувати анонімне опитування респондентів, підвищити зручність заповнення анкети та забезпечити доступність участі незалежно від місця перебування учасників опитування.

Аналіз відповідей респондентів щодо обґрунтування вибору бази практики, результати якого представлені на рис. 2.1, демонструє домінування прагматичних та професійно-орієнтованих факторів. Розподіл відповідей дозволив виокремити ключові тенденції у формуванні стратегії вибору місця проходження практики здобувачами освіти. Пріоритетним чинником вибору бази практики для більшості опитаних (34,7%) є фактичне поєднання навчання з професійною діяльністю, що свідчить про високий рівень інтеграції здобувачів у ринок праці вже під час освітнього процесу. Важливе значення мають логістичні аспекти, зокрема територіальна доступність бази (18,4%). Показники щодо планів на інтернатуру та майбутнє працевлаштування (відмітили по 12,2% відповідно) вказують на те, що значна частина здобувачів розглядає практику як стратегічний етап побудови кар'єри та професійної адаптації. Водночас мінімальний вплив зовнішніх рекомендацій (8,2%) підтверджує переважно самостійний та свідомий характер прийняття рішень респондентами. Таким чином, вибір бази практики корелює насамперед із наявним досвідом роботи та кар'єрними перспективами практикантів.



Рис. 2.1. Обґрунтування вибору бази практики

Результати дослідження структури очікувань респондентів, які представлені на рис. 2.2, свідчать про виражену орієнтацію здобувачів вищої освіти на формування практичних професійних компетентностей та професійну адаптацію в умовах реального фармацевтичного середовища. Отримані дані підтверджують, що практична підготовка сприймається здобувачами не лише як етап закріплення теоретичних знань, а передусім як важливий механізм набуття професійного досвіду та інтеграції у майбутню професійну діяльність.

Встановлено, що домінуючим очікуванням респондентів є отримання практичного досвіду роботи за фахом, що відзначили 77,6% опитаних. Це свідчить про високий рівень усвідомлення значення практичної підготовки як сполучної ланки між академічним навчанням та професійною діяльністю в аптечних закладах. Високий рівень запити на вдосконалення навичок роботи з інформаційними системами та обліковими процесами (53,1%) відображає розуміння респондентами сучасних тенденцій цифровізації фармацевтичної галузі та необхідності володіння цифровими компетентностями для ефективної професійної діяльності.



Рис. 2.2 Результати дослідження структури очікувань респондентів

Поряд із формуванням прикладних професійних навичок значна увага респондентів приділяється розвитку комунікативних та соціально-професійних компетентностей. Зокрема, 49,0% опитаних очікують удосконалення навичок фармацевтичного консультування, 44,9% – розвитку навичок командної взаємодії та професійної комунікації з колегами, а 38,8% – формування навичок безбар'єрного спілкування та ефективної взаємодії з відвідувачами аптечних закладів. Отримані результати свідчать про усвідомлення здобувачами важливості Soft Skills як невід'ємної складової професійної компетентності сучасного фармацевтичного фахівця [41].

Таким чином, практика розглядається здобувачами вищої освіти насамперед як середовище для реалізації набутих знань, формування професійної впевненості та розвитку практично орієнтованих компетентностей, необхідних для успішної діяльності у фармації.

Результати опитування свідчать, що більшість респондентів були достатньо проінформовані про мету та завдання практики до початку її проходження: 53,1% опитаних оцінили рівень інформування як дуже добрий. Водночас 36,7% здобувачів зазначили, що отримали інформацію не в повному обсязі, що може свідчити про недостатню систематизованість або повноту ознайомлення з організаційними аспектами практичної підготовки. Ще 10,2% респондентів вказали на недостатній рівень поінформованості, що свідчить про наявність окремих недоліків у процесі організаційно-методичного супроводу практики. Отримані результати підтверджують необхідність удосконалення механізмів попереднього інформування здобувачів вищої освіти щодо цілей, завдань та очікуваних результатів практичної підготовки.

Результати опитування свідчать про загалом достатній рівень зрозумілості інструкцій щодо виконання завдань програми під час практики, це підсумовано на рис. 2.3.

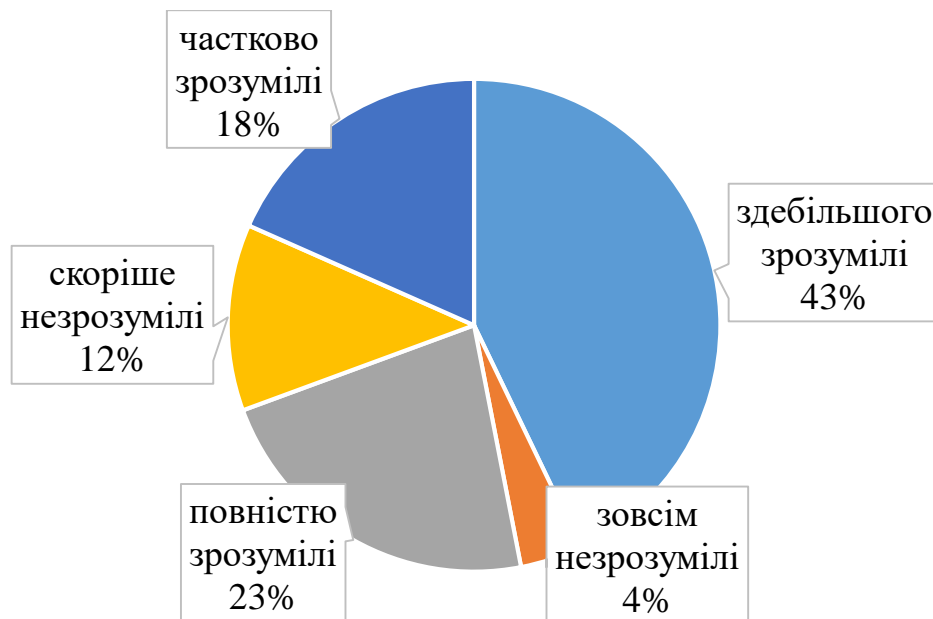


Рис. 2.3. Результати опитування зрозумілості інструкцій щодо виконання завдань програми під час практики

Зокрема, 42,9% респондентів зазначили, що інструкції були здебільшого зрозумілими, а 22,4% — повністю зрозумілими. Водночас 18,4% опитаних оцінили їх як частково зрозумілі, 12,2% — як скоріше незрозумілі, а 4,1% —

як зовсім незрозумілі. Отримані результати свідчать про необхідність удосконалення інформаційно-методичного супроводу практичної підготовки та підвищення чіткості формулювання завдань практики для здобувачів вищої освіти.

Результати дослідження, що представлено на рис. 2.4. свідчать, що більшість респондентів позитивно оцінюють актуальність і повноту інформації щодо організації практики. Зокрема, 34,7% опитаних вважають її здебільшого актуальною та повною, а 28,6% – повністю актуальною та повною. Водночас 26,5% респондентів зазначили, що інформація була лише частково актуальною та повною, а 2,0% надали відповідь “частково”. Негативну оцінку висловили 4,1% опитаних, які вважають інформацію скоріше неактуальною або неповною, та ще 4,1% - зовсім неактуальною та неповною. Отримані результати свідчать про загалом достатній рівень інформаційного забезпечення практичної підготовки, однак вказують на необхідність подальшого вдосконалення змісту та повноти організаційного супроводу практики.

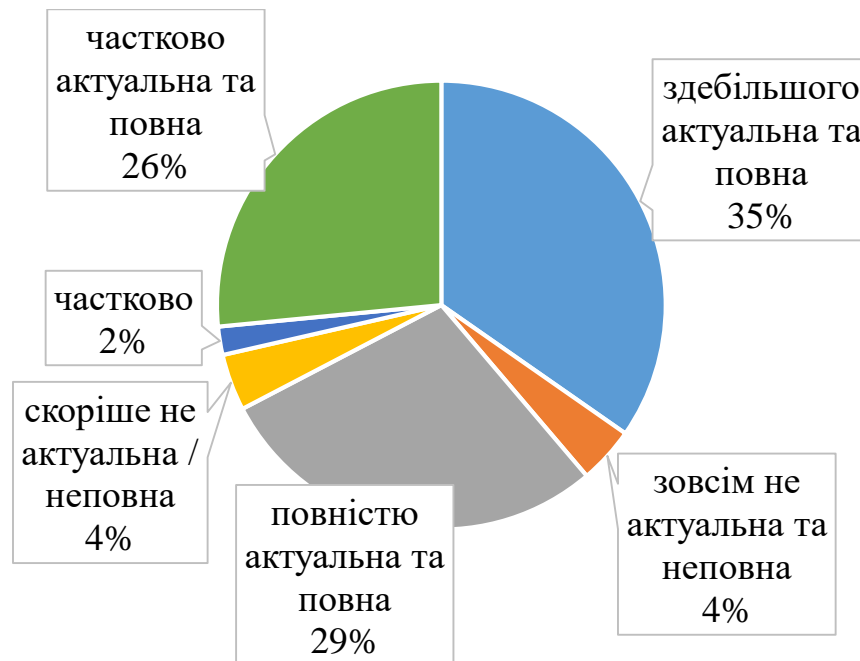


Рис. 2.4. Результати опитування про актуальність та повноту висвітлення інформації щодо організації практики

Результати дослідження порушили питання про наявність суттєвих інформаційно-організаційних труднощів під час пошуку необхідної інформації для проходження практичної підготовки (рис. 2.5). Найбільш поширеним фактором виявився обмежений доступ до інформаційних ресурсів, який відзначили 32,7% респондентів. Водночас 28,6% опитаних вказали на технічні обмеження, пов'язані з перебоями доступу до мережі Інтернет, а 24,5% – на недостатній обсяг або неповноту доступної інформації.

Крім того, 20,4% респондентів звернули увагу на низький рівень структурованості та систематизації інформаційних матеріалів, а 18,4% – на фрагментарність розміщення інформації у різних джерелах. Такі результати свідчать про відсутність єдиного централізованого інформаційного середовища для супроводу практичної підготовки. Важливим є також те, що 16,3% опитаних відзначили організаційні обмеження доступу до інформації, а 14,3% – недостатній рівень комунікації між базою практики та ЗВО.

Отримані результати, підсумовані на рис. 2.5, обґрунтовують доцільність створення єдиного інформаційного ресурсу з практичної підготовки ЗВО. Такий електронний ресурс дозволить централізувати доступ до нормативних, методичних та організаційних матеріалів, забезпечити оперативну комунікацію між учасниками освітнього процесу, підвищити рівень систематизації інформації та мінімізувати труднощі, пов'язані з пошуком актуальних даних. Окрім того, запровадження електронного кабінету керівника від бази практики сприятиме підвищенню ефективності організації практичної підготовки, оптимізації взаємодії між закладом освіти та базами практики, а також покращенню якості управління практичним навчанням здобувачів вищої освіти.



Рис. 2.5. Результати опитування щодо якості донесення інформації під час організації практичної підготовки

Рейтинг заходів, які, на думку респондентів, можуть підвищити ефективність проходження практичної підготовки, свідчить про домінування потреби у посиленні інформаційного та практикоорієнтованого забезпечення освітнього процесу (рис. 2.6).



Рис. 2.6. Заходи щодо покращення практичної підготовки

Найбільшу підтримку отримав напрям “Більше інформації про бази практики” (30,6%), що вказує на недостатній рівень поінформованості здобувачів щодо умов, можливостей та особливостей проходження практики в аптечних закладах. Другу позицію посіли “Практичні тренінги з фармацевтичного консультування” (28,6%), тобто, є високий запит на розвиток прикладних навичок та відпрацювання професійних ситуацій, пов’язаних із взаємодією з пацієнтами.

Середній рівень підтримки отримало уавчання безбар'єрному спілкуванню з пацієнтами та колегами, що зазначили 20,4% учасників опитування, що свідчить про актуальність розвитку комунікативних компетентностей у контексті сучасної фармацевтичної практики. Дві позиції — “Покращення комунікації між університетом і базою практики” та “Попередні консультації з керівником від бази практики” — отримали

однакові значення по 16,3%, що відображає потребу у більш ефективній організаційній взаємодії та попередньому узгодженні вимог практики.

Найменшу частку виборів отримали додаткові навчальні матеріали (10,2%), що свідчить про те, що здобувачі вважають наявний теоретико-методичний супровід відносно достатнім у порівнянні з іншими аспектами практичної підготовки.

Отримані результати загалом підтверджують, що основні проблеми практичної підготовки концентруються не у змісті практики або базах її проходження, а у площині організації, інформаційного забезпечення та комунікаційних процесів, що обґрунтовує необхідність подальшої цифровізації та вдосконалення управлінської моделі практичної підготовки.

## **2.2. Порівняльний аналіз змісту інформаційних ресурсів закладів вищої освіти з питань практичної підготовки**

Інформаційні ресурси ЗВО (офіційні вебсайти, електронні освітні платформи, цифрові репозитарії) є важливим інструментом забезпечення відкритості та доступності інформації щодо організації практичної підготовки. Водночас недостатня структурованість або неповнота таких ресурсів може ускладнювати взаємодію між закладами освіти та базами практики. Це зумовлює необхідність аналізу інформаційного наповнення ресурсів ЗВО з позицій можливості оперативного отримання необхідної інформації керівниками від баз практики. Основною метою дослідження є оцінка того, наскільки доступними, повними та зрозумілими є матеріали щодо організації, проходження та супроводу практики, а також чи можуть керівники відб бази практики швидко знайти всю необхідну нормативну, методичну й організаційну інформацію для ефективного керівництва.

Дослідження охоплювало інформаційні ресурси, які доступні користувачам інформації, на прикладі п'яти ЗВО України: Національний фармацевтичний університет (НФаУ) [24], Національний медичний

університет імені О. О. Богомольця (НМУ) [25], Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського (ТНМУ) [23], Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького (ЛНМУ) [22], Одеський національний медичний університет (ОНМмедУ) [26].

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали з організації практичної підготовки, розміщені у відкритому доступі на офіційних вебсайтах зазначених ЗВО, зокрема розділи, присвячені організації освітнього процесу, практичній підготовці, навчально-методичному забезпеченню та взаємодії з базами практики. Оцінювання здійснювалося за критеріями доступності інформації, її структурованості, повноти висвітлення процедур (реєстрація, розподіл, звітність, оцінювання результатів практики), а також наявності відомостей про партнерські зв'язки з роботодавцями.

Результати аналізу узагальнених даних (табл. 2.1) свідчать про наявність тенденції до часткової цифровізації процесів організації практичної підготовки, зокрема через використання електронних ресурсів для оприлюднення нормативних документів, графіків практики та методичних матеріалів. Водночас у більшості випадків зберігається домінування традиційних організаційних механізмів (паперова документація, очна координація, обмежене використання інтерактивних електронних сервісів), що знижує рівень інтеграції цифрових інструментів у систему управління практичною підготовкою. Детальний аналіз інформаційного забезпечення практичної підготовки здобувачів виявив значну неоднорідність підходів.

Аналіз інформаційного забезпечення практичної підготовки у Національному фармацевтичному університеті засвідчує високий рівень структурованості та деталізації поданих матеріалів. Інформація представлена у логічно вибудованій послідовності із чітким алгоритмом реєстрації, використанням активних електронних форм, наявністю шаблонів супровідної документації, контактних даних відповідальних осіб та методичних рекомендацій.

Таблиця 2.1

## Оцінювання змісту інформації щодо практичної підготовки у відкритих джерелах ЗВО

ЗВО	Програма виробничої практики	Алгоритм дій здобувача	Електронна система реєстрації	Шаблони документів	Відкритий перелік баз практики	Інформація про партнерів / співпрацю	Механізми зворотного зв'язку
НФаУ	+	+	+	+	+	+	+
НМУ ім. О. О. Богомольця	+	–	–	–	+	+	–
ТНМУ імені І. Я. Горбачевського	+	–	–	–	+(закордонні бази)	–	–
ЛНМУ імені Данила Галицького	+(на рівні наказів)	–	–	–	–(доступ обмежений)	–	–
ОНМедУ	+	–	–	+(звітна документація)	–(узагальнено)	+(загальна інформація)	+(відгуки)

Важливою характеристикою є інтеграція електронної реєстрації з дистанційними освітніми платформами, що свідчить про впровадження цифрових інструментів в управління практичною підготовкою [11, 15, 24]. Узагальнюючи, слід зазначити, що НФаУ реалізує системний та цифровоорієнтований підхід до організації інформування, поєднуючи відкритість інформації з можливістю індивідуалізації освітньої траєкторії здобувача та активною взаємодією з роботодавцями.

Встановлено, що перевагами організації практичної підготовки у Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця є розгалужена мережа баз практики, що охоплює значну кількість закладів, а також чітке структурування проходження практики за курсами навчання, що забезпечує її інтеграцію в освітню програму. Це свідчить про належний рівень інституційної співпраці з роботодавцями та формальну включеність практики до освітнього процесу. Разом з тим інформаційне забезпечення має фрагментарний характер: відсутній єдиний структурований розділ із покроковим алгоритмом дій здобувача, що знижує рівень прозорості та ускладнює орієнтацію в організаційних процедурах [17, 25].

Сильними сторонами Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського є наявність систематизованих переліків практик та відображення можливостей проходження практики за кордоном, що розширює освітній простір здобувачів. Водночас інформація має переважно описовий характер і подається без деталізованих алгоритмів реєстрації, вибору бази чи звітності. Таким чином, інформаційне забезпечення практичної підготовки характеризується недостатньою процедурною конкретизацією, що обмежує управлінську ефективність та знижує рівень інформаційної відкритості [23, 29].

Аналіз інформаційного забезпечення на прикладі Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького свідчить, що позитивним аспектом є наявність у відкритому доступі нормативних документів, що регламентують організацію практики, а також структуризація

її проходження за курсами навчання, що забезпечує формальну відповідність освітнього процесу встановленим вимогам. Водночас обмежений доступ до переліків баз практики та відсутність розгорнутого опису процедур взаємодії зі здобувачами знижують рівень інформаційної прозорості та не сприяють повній реалізації принципів відкритості [22, 27].

Організація інформування в Одеському національному медичному університеті характеризується табличною систематизацією компонентів практичної підготовки із зазначенням кредитів, форм контролю та посилань на супровідну документацію. Наявність звітних матеріалів і відгуків свідчить про прагнення забезпечити зворотний зв'язок. Водночас інформація подається переважно у формально-описовому форматі без достатнього розкриття процедур організації практики, механізмів реєстрації та детального опису взаємодії з базами практики [26, 28].

Порівняльний аналіз засвідчив диференціацію підходів до організації інформування про практичну підготовку. Визначено, що найбільш системний і цифровоінтегрований підхід реалізовано у Національному фармацевтичному університеті. Інші ЗВО демонструють переважно нормативно-регламентовану модель подання інформації з обмеженою цифровою інтеграцією процедур та недостатньою деталізацією алгоритмів взаємодії зі здобувачами і роботодавцями. Рівень деталізації донесення інформації до здобувачів оцінено як високий лише в одному ЗВО, де застосовується структурована, покрокова подача з активними посиланнями та шаблонами документів. У інших закладів деталізація низька або загальна: переважають неструктуровані посилання на Google Drive, PDF-файли без розгорнутих описів або закриті списки. Співпраця з роботодавцями (мережами аптек та іншими базами практики) на високому рівні деталізації та інноваційності зафіксована лише у декількох ЗВО. У більшості ЗВО інформація обмежується загальними згадками про кількість баз або вкладками з відгуками, без конкретизації договорів, супервизорів чи механізмів зворотного зв'язку.

Виявлена тенденція свідчить про необхідність комплексної цифрової

трансформації системи інформаційного супроводу практичної підготовки з метою підвищення її прозорості, керованості та відповідності сучасним вимогам забезпечення якості вищої освіти. На підставі отриманих результатів розроблено оптимальний зміст інформаційного забезпечення практичної підготовки на прикладі ЗВО. Отже, раціональна модель інформаційного супроводу практичної підготовки повинна передбачати розмежування відкритого та внутрішнього рівнів інформації.

У відкритому доступі доцільно розміщувати структурований опис місця практики в освітній програмі (курс, семестр, обсяг кредитів, форма підсумкового контролю), покроковий алгоритм дій здобувача (реєстрація, вибір бази, погодження, подання звітності), електронну систему реєстрації, відкритий перелік баз практики із зазначенням профілю їх діяльності, шаблони необхідних документів, контактні дані відповідальних осіб, інформацію про можливість індивідуального вибору місця проходження практики, узагальнені відомості про партнерів, а також інструменти зворотного зв'язку.

Для внутрішніх управлінських потреб доцільно забезпечити функціонування електронного реєстру баз практики з параметрами оцінювання їх якості, персоналізованих електронних карток здобувачів щодо проходження практики, системи моніторингу результативності практичної підготовки, актуалізованої бази договорів із роботодавцями, аналітичних даних щодо працевлаштування випускників, внутрішніх методичних модулів для керівників практики, а також системи електронного документообігу й архівування звітної документації.

### **2.3. Оцінка особливостей організації практичної підготовки на базі аптечних закладів**

У сучасних умовах підготовки фахівців фармацевтичного профілю значну роль відіграє практична підготовка, яка забезпечує інтеграцію теоретичних знань і професійних компетентностей. Одним із ключових

елементів організації практики є вибір баз практики, серед яких особливе місце займають великі аптечні мережі України, що мають значний географічний розподіл та кадрові ресурси для навчання студентів [2]. Для оцінки потенціалу таких мереж узагальнено публічну інформацію на офіційних сайтах аптечних мереж, у соціальних мережах, а також у матеріалах ЗМІ та спільних освітніх проєктах, які реалізуються у співпраці з ЗВО. Для подальшого аналізу було досліджено особливості організації практичної підготовки, спільні заходи та програми навчання в провідних аптечних мережах країни, які виступають базами практики для здобувачів вищої освіти.

Встановлено, що найбільші мережі — “Подорожник” [21] та “Аптека 9-1-1” [20] — забезпечують покриття значної частини ринку та потенційно дозволяють організовувати практику студентів у широкому географічному та професійному спектрі [33].

Аналіз діяльності найбільших аптечних мереж України (табл 2.2) вказує на значні відмінності у підходах до організації практичної підготовки студентів фармацевтичних спеціальностей. Мережа “Подорожник” реалізує системну корпоративну програму стажування студентів через навчальні аптеки та спеціалізовану програму “Podorozhnyk START” [19]. Протягом останніх років понад 4 300 студентів пройшли практику за підтримки мережі та партнерських ЗВО, що підтверджує ефективність інтегрованого підходу та широку співпрацю з академічним середовищем.

Мережа “Аптека 9-1-1” організовує навчальні центри (“Pharmacy Training Center”, PHARM HUB) у партнерстві з університетами та впроваджує внутрішні програми адаптації персоналу («УРТЕКА: Академія розвитку») [20]. У відкритих джерелах не зафіксовані формалізовані процедури реєстрації студентів на практику, що знижує прозорість організації процесу. Інші великі мережі, зокрема “Бажаємо здоров’я”, “АНЦ” та “Аптека Доброго Дня”, не публікують у відкритому доступі інформацію щодо програм стажування [18].

Таблиця 2.2

### Характеристика аптечних мереж як баз практики

Аптечна мережа	Кількість аптек	Бази практики	Інформація на сайті про практику	Інформація в соцмережах / вакансіях	Інформація про керівників практики / менторів	Рекомендації щодо реєстрації	Інструкції щодо звітної документації
Подорожник	~2 188	+ (навчальні аптеки, стажування)	+ розділи та форми для стажування	+ активні програми розвитку та стажування	+ наставники згадуються у медіа	+ через програму “Podorozhnyk START”	– не деталізовано у відкритих матеріалах
Аптека 9-1-1	~1 813	+ (Pharmacy Training Center, навчальні центри)	– відсутній окремий розділ для студентів	+ згадується про навчальні центри та партнерства	+ є навчальні центри/центри адаптації персоналу, але без відкритої інформації для студентів	– конкретної форми реєстрації немає	– немає публічних гайдлайнів

\*Примітка: для деяких мереж, зокрема “Подорожник”, CRM-форма або розділ практики можуть бути частково недоступні без попередньої реєстрації, однак існують у межах корпоративних програм стажування.

Інформаційне забезпечення практики у мережі “Подорожник” реалізоване через спеціалізовані розділи на корпоративному сайті, CRM-форми для реєстрації та медійні матеріали, що забезпечує доступність інформації для студентів і полегшує координацію процесу практики [21]. У мережі “Аптека 9-1-1” інформація обмежується описом навчальних центрів та партнерських програм без відкритих форм реєстрації, що зменшує рівень прозорості та самостійності здобувачів [20]. Інші мережі не публікують дані про практичну підготовку у відкритому доступі.

Організація керівництва та наставництва у мережі “Подорожник” представлена у вигляді інформації про наставників навчальних аптек у медіа матеріалах, що дозволяє здобувачам отримати необхідні контактні дані та орієнтири для проходження практики [21]. У “Аптека 9-1-1” конкретні контакти керівників практики не оприлюднені, що ускладнює самостійну координацію здобувачів.

Реєстрація та звітність у мережі “Подорожник” реалізовані через інструменти автоматизованої реєстрації стажування, проте детальні інструкції щодо заповнення звітної документації відсутні у відкритому доступі. У “Аптека 9-1-1” відсутні формалізовані процедури реєстрації та подання звітів, а для інших мереж відповідна інформація не представлена.

Аналіз показав, що серед найбільших аптечних мереж України “Подорожник” характеризується найвищою структурованістю та доступністю інформації щодо практичної підготовки здобувачів, наявністю корпоративних програм та партнерських проєктів із ЗВО [33].

“Аптека 9-1-1” демонструє потенціал для практики через навчальні центри та корпоративні програми, проте відсутність відкритих процедур реєстрації обмежує самостійний доступ студентів. Інші великі мережі не надають відкритої інформації про стажування та бази практики, що знижує прозорість і доступність для здобувачів. Отже, для ефективної організації практики здобувачів фармацевтичних спеціальностей доцільно підтримувати співпрацю із мережами, які мають структуровані програми та відкриті канали

комунікації, а також розвивати механізми відкритого інформування та наставництва.

Також важливо відокремити створення власних навчальних підрозділів (корпоративних університетів) Подорожник START [19], UApteka [20], КорпУнівер 4.0 [18], та фінансування грантових та безкоштовних програм для випускників від мереж аптек Подорожник та АНЦ. Ці ініціативи сприяють зменшенню кадрового дефіциту, поглибленню партнерства з ЗВО та формуванню резерву кадрів у конкурентному фармацевтичному ринку України.

Отже, актуальним є формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення інформаційного забезпечення практичної підготовки, зокрема визначення доцільності розроблення структурованих навчальних модулів для керівників практики, впровадження корпоративних порталів взаємодії зі здобувачами та роботодавцями, створення електронних карток баз практики з уніфікованими параметрами опису (профіль діяльності, матеріально-технічне забезпечення, кадровий склад, результати співпраці), а також розширення використання електронного документообігу та систем моніторингу результатів практичної підготовки.

## **Висновки до 2 розділу**

1. Проведене дослідження показало, що практична підготовка здобувачів спеціальності 226 “Фармація, промислова фармація” загалом позитивно оцінюється здобувачами та розглядається як важливий етап формування професійних компетентностей. Основними очікуваннями здобувачів є отримання практичного досвіду роботи за фахом (77,6%), удосконалення навичок роботи з інформаційними системами (53,1%) та розвиток професійної комунікації й фармацевтичного консультування (44,9–49,0%).

2. Встановлено, що інформаційне забезпечення практичної підготовки

має достатній рівень, однак характеризується низкою організаційно-комунікаційних недоліків. Лише 53,1% респондентів були повністю поінформовані про мету та завдання практики, тоді як 36,7% отримали інформацію частково. Основними проблемами визначено обмежений доступ до інформаційних ресурсів (32,7%), технічні труднощі доступу до мережі Інтернет (28,6%), недостатню повноту інформації (24,5%) та фрагментарність її розміщення у різних джерелах (18,4%).

3. Аналіз інформаційних ресурсів ЗВО засвідчив необхідність удосконалення системи цифрового супроводу практичної підготовки. Незважаючи на загалом позитивну оцінку актуальності та повноти інформації (63,3%), значна частина здобувачів відзначає недостатню структурованість матеріалів і складність пошуку необхідної інформації. Це свідчить про потребу створення централізованого електронного середовища для взаємодії між закладом освіти, здобувачами та базами практики.

4. Обґрунтовано доцільність впровадження електронного кабінету керівника практики від бази практики як інструменту підвищення ефективності організації практичної підготовки. Запровадження такого ресурсу дозволить забезпечити швидкий доступ до нормативної, методичної та організаційної документації, покращити комунікацію між учасниками освітнього процесу, оптимізувати інформаційний супровід практики та підвищити якість управління практичною підготовкою здобувачів вищої освіти.

5. Проведено порівняльний аналіз інформаційного забезпечення практичної підготовки у ЗВО України та встановлено суттєву диференціацію підходів до організації інформування здобувачів щодо проходження практики.

6. Визначено, що структурований та цифровоінтегрований підхід до організації інформаційного супроводу практичної підготовки забезпечує використання електронних систем реєстрації, шаблонів документації, алгоритмів дій здобувачів та інтерактивних засобів комунікації.

7. Встановлено, що більшість досліджених ЗВО використовують

переважно нормативно-регламентований підхід до висвітлення інформації про практику, що супроводжується недостатньою деталізацією процедур, обмеженою цифровою інтеграцією та недостатнім рівнем інформаційної відкритості.

8. Проаналізовано діяльність провідних аптечних мереж України як баз практики та визначено, що мережа “Подорожник” характеризується найвищим рівнем організаційної структурованості, наявністю корпоративних програм стажування, навчальних аптек і цифрових інструментів взаємодії зі здобувачами вищої освіти. Встановлено, що значна частина аптечних мереж не забезпечує відкритого доступу до інформації щодо проходження практики, механізмів реєстрації, звітності та наставництва, що ускладнює організацію практичної підготовки та знижує рівень прозорості взаємодії із ЗВО.

### РОЗДІЛ 3

## ОБҐРУНТУВАННЯ ТА РОЗРОБКА МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ У АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДАХ

### 3.1. Обґрунтування та побудова моделі організації практичної підготовки

Розробка моделі ефективної організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти магістерського рівня спеціальності 226 “Фармація, промислова фармація” базується на результатах теоретичного аналізу, оцінки сучасного стану інформаційного забезпечення та емпіричних даних анкетування. Основними концептуальними засадами є компетентнісний підхід, студентоцентризм, інтеграція теоретичної та практичної складових освіти, посилення прозорості та доступності інформації на всіх етапах підготовки, а також забезпечення системного зворотного зв'язку між учасниками процесу. Модель повинна враховувати специфіку практичної підготовки на магістерському рівні, де акцент робиться на поглибленому формуванні спеціалізованих компетентностей, самостійності в прийнятті рішень, критичному мисленні та відповідальності за якість фармацевтичної допомоги.

Концептуальна основа розробки моделі спирається на принципи належної аптечної практики (GPP), європейські стандарти підготовки фармацевтів та рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо фармацевтичної освіти, які передбачають щонайменше 30 % обсягу програми у формі практичної підготовки [6, 9, 34, 36, 37]. Модель потребує якісної взаємодії, коли заклад вищої освіти виступає координатором і методичним центром, аптечний заклад (база практики) забезпечує реальне професійне середовище, а здобувач є активним учасником процесу, відповідальним за власний розвиток. Ключовими елементами є чітке визначення цілей і завдань

практики, стандартизовані індивідуальні плани, посилений інформаційний супровід, механізми зворотного зв'язку та моніторинг якості на всіх етапах [40].

Структура моделі покращення умов комунікації під час фармацевтичної підготовки ґрунтується на реалізації чотирьох основних блоків:

- організаційно-підготовчий (чіткий розподіл на бази, укладання договорів, інструктаж, формування індивідуальних завдань);
- виконавчий (безпосереднє проходження практики, наставництво, виконання завдань, ведення документації);
- оцінно-рефлексивний (проміжне та підсумкове оцінювання, захист звітів, аналіз досягнення компетентностей);
- удосконалювальний (збір зворотного зв'язку, аналіз результатів, коригування існуючої моделі).

Особливе значення надається цифровим інструментам: електронному реєстру баз практики, персоналізованим електронним карткам здобувачів, онлайн-платформі для обміну інформацією та зворотним зв'язком, що забезпечує прозорість, оперативність та доступність даних для всіх учасників процесу [3, 11].

Визначено, що удосконалення комунікаційних процесів у системі “здобувач вищої освіти – заклад вищої освіти – база практики” є ключовим елементом процесної моделі організації практичної підготовки, оскільки забезпечує узгодженість дій усіх учасників та безперервність управлінського циклу практики. Виявлені в ході дослідження проблеми, зокрема інформаційні розриви, фрагментарність доступу до даних та недостатня оперативність зворотного зв'язку, обґрунтовують необхідність переходу до цифрово-інтегрованої моделі взаємодії. Запропонована процесна модель, що зображена на рис. 3.1, створює системні умови для підвищення якості практичної підготовки, однак її ефективність значною мірою залежить від якості комунікаційних процесів між закладом вищої освіти, здобувачем та базою практики.

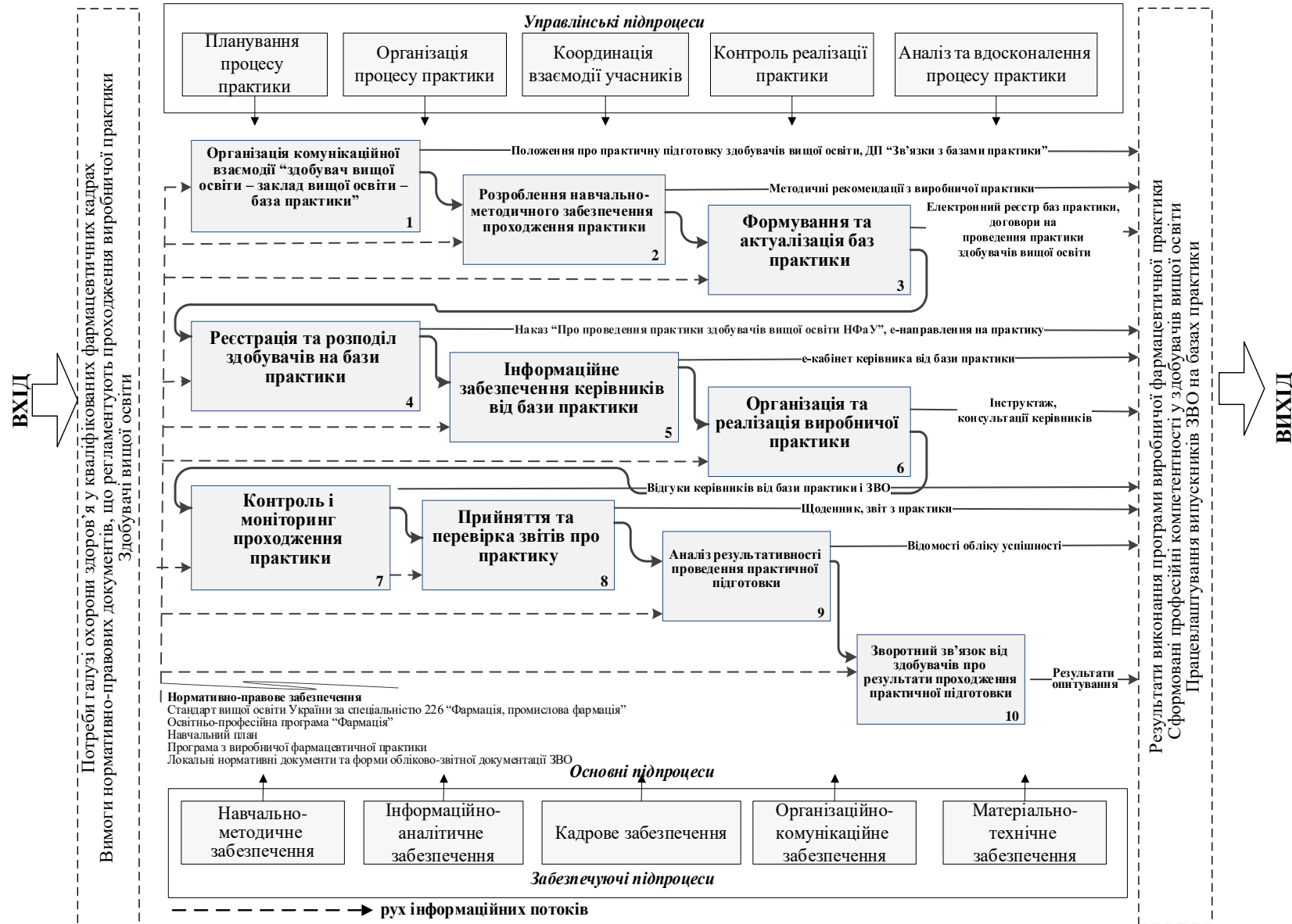


Рис. 3.1. Модель організації практичної підготовки магістрів фармації

Базовим елементом удосконаленої моделі є створення уніфікованого електронного модуля взаємодії, який об'єднує здобувача, заклад вищої освіти та базу практики в єдиному інформаційному середовищі. Його функціонал передбачає доступ до індивідуальних програм і планів практики, методичних матеріалів, графіків консультацій, електронного щоденника практики, проміжних та підсумкових оцінок, а також системи зворотного зв'язку. Важливим є доступ до документів та форм записів, що використовуються в організації практики у НФаУ (додаток Г). Зазначене забезпечить безперервність інформаційних потоків і мінімізувати часові затримки у прийнятті управлінських рішень.

Також необхідним є впровадження системи регулярного моніторингу якості баз практики за уніфікованими критеріями, що включають кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу, рівень цифровізації, досвід наставництва та результати зворотного зв'язку. Це дозволить формувати рейтинг баз практики та забезпечувати безперервне підвищення якості практичної підготовки здобувачів [5, 40].

Важливим елементом цифровізації є обов'язкова електронна реєстрація здобувачів на практику через платформу закладу вищої освіти. Такий підхід забезпечує автоматизований розподіл студентів між базами практики, підвищує прозорість процесу та дозволяє здійснювати оперативний моніторинг проходження практики. Досвід впровадження подібних рішень у НФаУ підтверджує їх ефективність у підвищенні керованості освітнього процесу та зниженні адміністративного навантаження.

Запропоновані заходи формують цілісну процесну модель організації практичної підготовки, у якій цифрові інструменти, зокрема електронний кабінет керівника практики, виступають ключовим елементом управління комунікаціями, що забезпечить підвищення керованості процесу, прозорість взаємодії та сприяє формуванню висококваліфікованого фармацевта, здатного ефективно діяти в умовах сучасного фармацевтичного ринку.

### **3.2. Розробка моделі інформаційного забезпечення керівників від баз практики**

У межах процесної моделі доцільним є виокремлення підпроцесу інформаційного забезпечення керівників від баз практики, у рамках якого обґрунтовується створення електронного кабінету керівника практики як ключового інструмента управління взаємодією. Такий кабінет забезпечує доступ до навчально-методичних матеріалів з практичної підготовки, до профілів здобувачів і їхніх індивідуальних завдань, можливість оперативного надання коментарів і рекомендацій, участь у формуванні проміжної та підсумкової оцінки, а також комунікацію з координатором ЗВО, що сприятиме переходу безперервному управлінню процесом практичної підготовки.

З огляду на визначення електронного кабінету як основного інструмента вирішення окресленої проблеми, підкреслюється важливість формування єдиного банку інформаційних матеріалів, розвитку інформаційно-комунікаційної взаємодії та впровадження системи мотиваційних заходів. Зокрема:

- пропонується створення спеціалізованого персонального кабінету керівника практики на сайті відділу практики, працевлаштування та кар'єрного зростання НФаУ [24] або в межах LMS-платформ (зокрема Moodle), до яких наразі мають доступ здобувачі та керівники від кафедр, тоді як керівники від баз практики не завжди забезпечені самостійним доступом до необхідної інформації, що зумовлює потребу у створенні окремих облікових записів із відповідними правами доступу;

- формування єдиного банку інформаційних матеріалів, який доповнює вже наявні у НФаУ механізми управління практичною підготовкою (укладання договорів, розподіл здобувачів за базами) та забезпечує доступ керівників до освітніх стандартів, графіків освітнього процесу, програм виробничої практики, методичних рекомендацій, зразків звітної документації та критеріїв оцінювання.

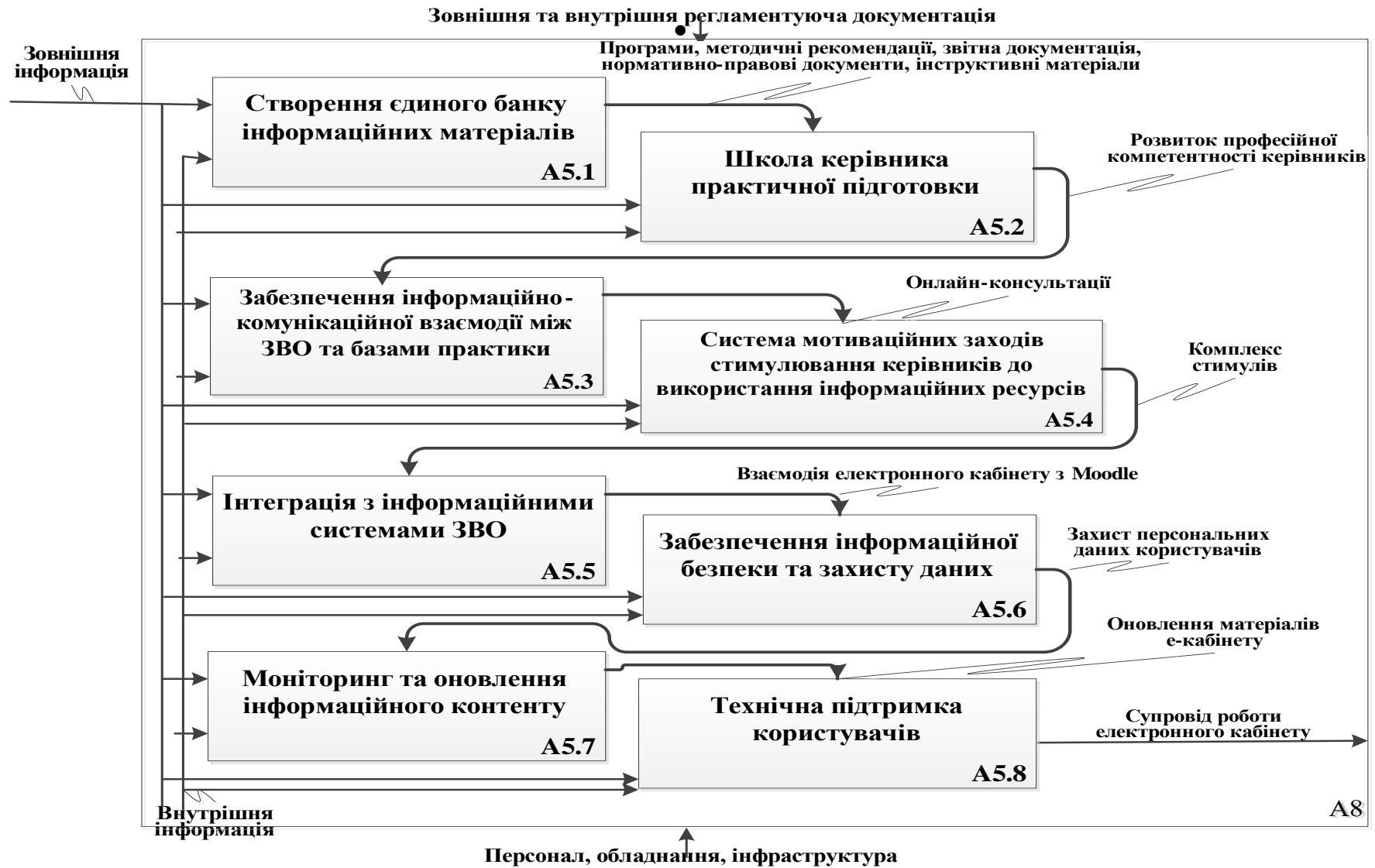


Рис. 3.2. Підпроцес інформаційного забезпечення керівників від баз практики

- розвиток інформаційно-комунікаційної взаємодії через використання вебінарів, семінарів, консультаційних сесій, практичних тренінгів, тематичних розсилок та інтерактивних платформ [13]. Ефективною практикою в НФаУ є функціонування Школи керівника практичної підготовки [31], спрямованої на розвиток професійної компетентності керівників від баз практики та кафедр, формування єдиного розуміння освітніх цілей і сучасних підходів до організації практики. Подальший розвиток цієї ініціативи розглядається як міжінституційної платформи підготовки наставників, що сприятиме уніфікації критеріїв оцінювання компетентностей, стандартизації супроводу здобувачів і підвищенню педагогічної компетентності провізорів-наставників;

- удосконалення підходів до наставництва та цифрового супроводу здобувачів із впровадженням оцінювання ефективності через опитування учасників і аналіз результатів практики (рівень виконання завдань, якість звітної документації) [5]. Додатковим елементом є система мотиваційних заходів, спрямована на стимулювання активного використання інформаційних ресурсів керівниками. Вона включає комплекс стимулів, зокрема статус “кращої бази практики”, включення до переліку рекомендованих баз, розширений доступ до освітніх ресурсів і програм підвищення кваліфікації з акцентом на цифрові та інформаційні компетентності, висвітлення діяльності на офіційних ресурсах, формування рейтингу баз практики, пріоритетний розподіл здобувачів, публічне визнання кращих наставників, методичну підтримку з боку закладу вищої освіти та інші стимули з боку партнерських мереж [2, 7, 13].

Подальший розвиток моделі передбачає інтеграцію електронного кабінету в наявні освітні платформи закладу вищої освіти, що забезпечує об'єднання всіх етапів практичної підготовки в єдиному цифровому середовищі — від реєстрації до підсумкової звітності. При цьому визначаються відповідальні структурні підрозділи та регламент періодичного оновлення інформаційних ресурсів.

Ефективність запропонованого підходу посилюється поетапною

організацією комунікації. На підготовчому етапі здійснюються інструктаж, надання доступу до системи та узгодження завдань. На основному етапі забезпечується регулярний зворотний зв'язок між учасниками процесу. На завершальному етапі проводиться спільний аналіз результатів практики з фіксацією висновків у системі. Така організація сприяє підвищенню контрольованості процесу, мінімізації інформаційних втрат і посиленню відповідальності всіх учасників практичної підготовки.

### **Висновки до 3 розділу**

1. Обґрунтовано концептуальні засади моделі ефективної організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти в аптечних закладах, що базуються на компетентнісному підході, принципах студентоцентризму, цифровізації освітнього процесу та інтеграції теоретичної й практичної складових професійної підготовки.

2. Визначено, що ключовим фактором підвищення ефективності практичної підготовки є удосконалення комунікації у системі «заклад вищої освіти – здобувач – база практики». На основі результатів теоретичного аналізу та емпіричного дослідження обґрунтовано процесну модель ефективної організації практичної підготовки здобувачів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація». Запропонована модель передбачає створення єдиного цифрового інформаційного середовища, яке забезпечує безперервний доступ до нормативних, методичних та організаційних матеріалів, оперативний зворотний зв'язок і прозорість управління практикою.

3. Обґрунтовано доцільність впровадження електронного кабінету керівника практики від бази практики як основного інструменту інформаційного супроводу та координації практичної підготовки. Запропонований функціонал кабінету забезпечить доступ до індивідуальних

планів, методичних матеріалів, електронної документації, системи оцінювання та комунікації з керівником від закладу вищої освіти, що дозволяє мінімізувати інформаційні розриви та підвищити керованість процесу.

4. Доведено, що ефективність моделі підвищується за рахунок поєднання цифрових інструментів, системи моніторингу якості баз практики та мотиваційних заходів для наставників і аптечних закладів. Реалізація запропонованої моделі сприятиме підвищенню якості практичного навчання, формуванню професійних компетентностей здобувачів та забезпеченню більш ефективної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

## ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що практична підготовка є ключовим складником професійного становлення майбутніх фармацевтів, оскільки забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичною діяльністю в умовах реального фармацевтичного середовища. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення практичної підготовки та визначено, що її ефективність ґрунтується на комплексній взаємодії ЗВО й аптечних закладів, які виступають основними базами формування компетентностей. Доведено, що важливими умовами якісної практичної підготовки є кваліфіковане наставництво, дотримання принципів належної аптечної практики та впровадження сучасних інформаційних технологій у процес підготовки майбутніх фармацевтів.

2. Результати анкетування здобувачів спеціальності 226 “Фармація, промислова фармація” засвідчили, що практична підготовка розглядається студентами як важливий етап формування професійних компетентностей. Найбільші очікування пов’язані з набуттям практичного досвіду роботи за фахом (77,6%), удосконаленням навичок роботи з інформаційними системами (53,1%) та розвитком професійної комунікації й фармацевтичного консультування (44,9–49,0%).

3. Встановлено, що інформаційне забезпечення практичної підготовки має достатній рівень, однак характеризується низкою організаційно-комунікаційних недоліків. Основними проблемами визначено обмежений доступ до інформаційних ресурсів (32,7%), технічні труднощі доступу до мережі Інтернет (28,6%) та недостатню повноту інформації (24,5%).

4. Порівняльний аналіз інформаційних ресурсів ЗВО демонструє суттєву диференціацію підходів до організації інформаційного супроводу практичної підготовки. Встановлено, що більшість ЗВО використовують переважно нормативно-регламентований підхід із недостатньою деталізацією процедур, обмеженою цифровою інтеграцією та недостатнім рівнем

інформаційної відкритості, що обґрунтовує необхідність створення централізованого цифрового середовища для взаємодії між закладами освіти, здобувачами та базами практики.

5. Оцінка особливостей організації практичної підготовки на базі аптечних закладів засвідчила, що найбільш ефективними є з високим рівнем цифровізації, наявністю корпоративних програм стажування, навчальних аптек і систем наставництва. Водночас встановлено, що значна частина аптечних закладів не забезпечує відкритого доступу до інформації щодо проходження практики та механізмів комунікації, що ускладнює взаємодію із ЗВО та знижує ефективність практичної підготовки.

6. Обґрунтовано процесну модель ефективної організації практичної підготовки здобувачів спеціальності 226 “Фармація, промислова фармація”. Встановлено, що підвищення ефективності практики забезпечується через удосконалення комунікації у системі “заклад вищої освіти – здобувач – база практики”, створення єдиного цифрового інформаційного середовища, використання систем моніторингу якості баз практики та впровадження мотиваційних заходів для наставників і аптечних закладів.

7. У межах запропонованої моделі виокремлено підпроцес інформаційного забезпечення керівників практики від баз практики та обґрунтовано доцільність впровадження електронного кабінету керівника практики як основного інструменту координації та інформаційного супроводу практичної підготовки. Визначено, що функціонал електронного кабінету має забезпечувати доступ до методичних і нормативних матеріалів, електронної документації, системи оцінювання та комунікації із закладом вищої освіти, що сприятиме мінімізації інформаційних розривів, підвищенню прозорості взаємодії та ефективності управління практичною підготовкою здобувачів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барковська О. Я. Науково-практичні підходи до удосконалення організації практичної підготовки магістрів фармації : дис. ... канд. фармацевт. наук / НФаУ. Харків : НФаУ, 2021. 308 с.
2. Барковська О. Я. Сучасні критерії відбору баз практики для студентів спеціальності «Фармація». *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 16 квіт. 2015 р. Харків : НФаУ, 2015. С. 12–14.
3. Барковська О. Я., Огарь С. В. Науково-практичні напрями підвищення якості практичної підготовки майбутніх провізорів. *Фармація XXI століття: тенденції та перспективи* : матеріали VIII Нац. з'їзду фармацевтів України, м. Харків, 13–16 верес. 2016 р. Харків, 2016. Т. 2. С. 324.
4. Барковська О. Я., Огарь С. В., Гавриш Н. Б. Практична підготовка: понятійно-термінологічний аналіз у системі професійної освіти. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. конф. з практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ, м. Харків, 14 квіт. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. С. 50–53.
5. Теоретико-методичні підходи до впровадження системи моніторингу працевлаштування провізорів / О. Я. Барковська та ін. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2019. № 2(58). С. 6–15.
6. Впровадження міжнародних стандартів ISO у вищих навчальних закладах України / Г. О. Сирова та ін. *Фармація XXI століття: тенденції та перспективи* : матеріали VIII Нац. з'їзду фармацевтів України, м. Харків, 13-16 верес. 2016 р. Харків : НФаУ, 2016. Т. 2. С. 370.
7. Гавриш Н. Б., Барковська О. Я. Дослідження форм співпраці Національного фармацевтичного університету з аптечними закладами та фармацевтичними підприємствами України. *Relevant issues of modern*

*medicine: the experience of Poland and Ukraine* : International research and practice conference, Lublin, October 20–21, 2017. Lublin, 2017. P. 119–122.

8. Про визнання професійних кваліфікацій : Директива ЄС 2005/36/ЄС від 07.09.2005 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_013-05#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-05#Text) (дата звернення: 30.03.2026).

9. Європейські рекомендації щодо практичної підготовки студентів-фармацевтів. 2022. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/16579/16651> (дата звернення: 30.03.2026).

10. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 30.03.2026).

11. Карпенко А. С. Використання сервісів GOOGLE APPS у процесі інформатизації закладу вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 71, № 3. С. 183–195.

12. Кіреєв І. В., Рябова О. О. Роль практичної підготовки у формуванні фахових компетентностей майбутніх фармацевтів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. пр. 2016. № 52–53. С. 288–292.

13. Козирєва О. В., Коляда Т. А. Колаборація університетів та бізнесу: стан, проблеми, перспективи. *Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном* : матеріали наук.-практ. інтернет-конф. з практики студентів НФаУ та Коледжу НФаУ, м. Харків, 23 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 14–16.

14. Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби, Порядку відпуску лікарських засобів з аптек та їхніх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків : Наказ МОЗ України від 19.07.2005 р. № 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-05> (дата звернення: 30.03.2026).

15. Огарь С. В., Барковська О. Я. Впровадження електронного сервісу у процес організації практики та працевлаштування майбутніх фахівців фармації. *Сучасні досягнення та перспективи розвитку апітерапії в Україні* :

матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 25 січ. 2020 р. Харків : Оригінал, 2020. С. 128.

16. Освітньо-професійна програма «Фармація» (магістерський рівень) / НФаУ. 2025. URL: <https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/op-farmatsiia-2025-mahistry.pdf> (дата звернення: 02.04.2026).

17. Виробнича практика Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (НМУ) : офіційна сторінка в соціальній мережі Facebook. URL: <https://www.facebook.com/groups/225162539332158> (дата звернення: 02.04.2026).

18. АМ «АНЦ» : офіційна сторінка в соціальній мережі Instagram. URL: [https://www.instagram.com/work\\_anc/](https://www.instagram.com/work_anc/) (дата звернення: 02.04.2026).

19. Освітній проєкт «Подорожник START» : офіційна сторінка в соціальній мережі Instagram. URL: [https://www.instagram.com/podorozhnyk\\_start/](https://www.instagram.com/podorozhnyk_start/) (дата звернення: 02.04.2026).

20. Освітній проєкт «УРТЕКА» від МА «Аптека 9-1-1» : офіційна сторінка в соціальній мережі Instagram. URL: <https://www.instagram.com/urteka911/> (дата звернення: 02.04.2026).

21. АМ «Подорожник» : офіційний сайт. URL: <https://podorozhnyk.ua/companu/about/> (дата звернення: 02.04.2026).

22. Виробнича практика Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (ЛНМУ) : офіційний сайт. URL: <https://new.meduniv.lviv.ua/fakultety/medychnyj-fakultet-1/vyrobnycha-praktyka/> (дата звернення: 02.04.2026).

23. Виробнича практика Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (ТНМУ) : офіційний сайт. URL: <https://practice.tdmu.edu.ua/pro-nas> (дата звернення: 02.04.2026).

24. Відділ практики, працевлаштування та кар'єрного зростання Національного фармацевтичного університету (НФаУ) : офіційний сайт. URL: <https://job-dept.nuph.edu.ua> (дата звернення: 02.04.2026).

25. Національний медичний університет імені О. О. Богомольця : офіційний сайт. URL: <https://nmuofficial.com/studentu/vyrobnycha-praktyka/> (дата звернення: 02.04.2026).

26. Одеський національний медичний університет ОНМедУ: проходження практики здобувачами вищої медичної освіти : офіційний сайт. URL: <https://onmedu.edu.ua/onmedu-prohodzhennja-praktiki-zdobuvachami-vishhoi-medichnoi-osviti/> (дата звернення: 02.04.2026).

27. Положення про Практику здобувачів освіти Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького від 26.04.2023 р. URL: <https://lnk.ua/2sVJETcMP> (дата звернення: 02.04.2026).

28. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Одеського національного медичного університету від 23.11.2023 р. URL: [https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/Polozhennja-pro-provedennja-praktiki-zdobuvachiv-ONMedU\\_Nova-redakcija\\_na-sajt.pdf](https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/Polozhennja-pro-provedennja-praktiki-zdobuvachiv-ONMedU_Nova-redakcija_na-sajt.pdf) (дата звернення: 02.04.2026).

29. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України від 29.08.2025 р. URL: <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/pro-praktyku-2020.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).

30. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України : Наказ МОН від 08.04.1993 р. № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text> (дата звернення: 12.03.2026).

31. Положення про Школу керівника практичної підготовки НФаУ. URL: <https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/polozhennia-pro-shkolu-kerivnyka-praktychnoi-pidhotovky.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).

32. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) : Постанова Кабінету Міністрів України від 30

листоп. 2016 р. № 929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929-2016-%D0%BF> (дата звернення: 12.03.2026).

33. The Pharma Media : офіційний сайт. URL: <https://thepharma.media/> (дата звернення: 12.03.2026).

34. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ МОН від 04.11.2022 р. № 981. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-226-farmaciya-promislova-farmaciya-dlya-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishoyi-osviti> (дата звернення: 12.03.2026).

35. Фармацевтична освіта, наука та практика: стан, проблеми, перспективи розвитку : матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 19–20 груд. 2023 р. Київ : НМУ, 2023. 478 с.

36. The role of the Pharmacist in the Health Care System / World Health Organization. 1997. URL: <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/805ba725-df0a-4e32-a788-6e610a3afdb0/content> (Date of access: 20.03.2026).

37. Developing Pharmacy Practice: A Focus on Patient Care. Geneva : World Health Organization, 2006. 97 p. URL: [https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/69399/WHO\\_PSM\\_PAR\\_2006.5\\_eng.pdf](https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/69399/WHO_PSM_PAR_2006.5_eng.pdf) (Date of access: 20.03.2026).

38. Enhanced skills for Pharmacy Practice and Educational Supervisors. 2021. URL: <https://portal.e-lfh.org.uk/Component/Details/716817> (Date of access: 20.03.2026).

39. The FIP Global Competency Framework for Educators Trainers in Pharmacy (FIP-GCFE). 2022. URL: <https://www.fip.org/file/5235> (Date of access: 20.03.2026).

40. FIP Global Competency Framework: Supporting the development of foundation and early career pharmacists. 2020. URL: <https://www.fip.org/file/5127> (Date of access: 20.03.2026).

41. Peppard S., Theesfeld M. Pharmacy student and preceptor perceptions of elective introductory experiential learning. *Pharmacy Education*. 2023. Vol. 23(1). P. 574–583. DOI: 10.46542/pe.2023.231.574583.

## **ДОДАТКИ**



МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

# ДИПЛОМ ІІ СТУПЕНЯ

нагороджується

## ПОЛТОРУХА Поліна

у секційному засіданні студентського наукового  
товариства кафедри  
менеджменту, маркетингу та  
забезпечення якості у фармації

VI Всеукраїнська науково-практична конференція з  
міжнародною участю

**«YOUTH PHARMACY SCIENCE»**

Ректор закладу  
вищої освіти



*(Signature)*  
**Олександр КУХТЕНКО**

10-11 грудня 2025 р. м. Харків





Міністерство охорони здоров'я України  
Національний фармацевтичний університет  
Кафедра промислової технології ліків та косметичних засобів

**СЕРТИФІКАТ**  
засвідчує, що

**Полторуха Поліна Андріївна**


брав(ла) участь у роботі  
XII Міжнародної науково-практичної конференції  
**«Сучасні досягнення фармацевтичної технології»**

Перший проректор з науково-педагогічної роботи НФаУ, проф.

*Олена Рубан*

Олена РУБАН

9 квітня 2026 р., м. Харків

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІД БАЗ		
ПРАКТИКИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ		
Роголя О. Ю. <sup>1</sup> , Шуванова О. В. <sup>2</sup> , Полторуха П.А. <sup>1</sup> , Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна <sup>2</sup> Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету, м. Харків, Україна <sup>2</sup>		
<p>XII Міжнародна науково-практична конференція</p>	<p>«Сучасні досягнення фармацевтичної технології»</p>	
<p><b>Вступ.</b> Концепція “Фармацевт 7 зірок”, розроблена ВООЗ спільно з FIP, визначає наставництво як одну з ключових професійних ролей сучасного фармацевта, який постає активним суб’єктом освітнього процесу і забезпечує передачу професійних знань та формування практичних навичок у здобувачів вищої освіти. Фармацевт-наставник, виконуючи функції керівника практики, потребує інформаційного забезпечення з організаційних та методичних питань проходження практики здобувачами.</p> <p><b>Метою дослідження</b> є обґрунтування напрямів забезпечення інформаційних потреб керівників практичної підготовки від баз практики.</p> <p><b>Методи та матеріали.</b> Дослідження виконано із застосуванням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, порівняльного та структурного аналізу. Використано системний підхід, що дозволив оцінити інформаційно-комунікаційні аспекти організації практичної підготовки. Теоретичну основу дослідження становили нормативно-методичні документи щодо організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти, наукові публікації з наставництва та цифровізації освітнього процесу. Емпіричну базу склали результати опитування здобувачів спеціальності “Фармація” після проходження виробничої практики в аптечних закладах, а також узагальнені оцінки керівників практики.</p>	<p><b>Результати.</b> Інструментом забезпечення доступності інформації про організацію, зміст і результати практичної підготовки є інформаційні ресурси ЗВО (офіційні вебсайти, електронні освітні платформи). Це підтверджують результати опитування, проведеного серед здобувачів спеціальності “Фармація”. Встановлено, що понад половина опитаних (51,0%) відзначили повну доступність методичних матеріалів на ресурсах НФаУ, що свідчить про достатній рівень інформаційного забезпечення. Водночас дослідження виявило труднощі у пошуку необхідної інформації керівниками практики, зумовлені впливом інфраструктурних, змістових та організаційно-комунікаційних чинників. Ключовими детермінантами для керівників від баз практики є організаційні обмеження доступу (32,7%), пов’язані з внутрішніми регламентами і вимогами конфіденційності ЗВО, та фрагментарність розміщення інформації у різних джерелах (18,4%), що обумовлює необхідність системної оптимізації.</p> <p>Засобом вирішення проблеми визначено створення спеціалізованого кабінету керівника практики, доступ до єдиного банку інформаційних матеріалів, розвиток інформаційно-комунікаційної взаємодії та опосередковано через систему мотиваційних заходів. Зокрема, такими є:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>□ створення спеціалізованого персонального кабінету керівника практики на сайті відділу</li> </ul>	<p>практики, працевлаштування та кар’єрного зростання НФаУ або через використання LMS-платформ (Moodle), доступ до якої наразі мають здобувачі та керівники від кафедр, тоді як керівники від баз практики не завжди можуть самостійно отримати необхідну інформацію, що потребує впровадження окремих облікових записів з правом доступу;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>□ створення єдиного банку інформаційних матеріалів, що доповнить вже реалізовані у НФаУ підходи до управління процесом практики (укладання договорів, розподіл здобувачів за базами) і забезпечить доступ керівників до освітніх стандартів, графіків освітнього процесу, програм виробничої практики, методичних рекомендацій, зразків звітної документації та критеріїв оцінювання, з визначенням відповідального структурного підрозділу та періодичності оновлення матеріалів;</li> <li>□ розвиток інформаційно-комунікаційної взаємодії (вебінари, семінари, консультаційні сесії, практичні тренінги, тематичні розсилки та інтерактивні платформи). Ефективною формою у НФаУ є Школа керівника практичної підготовки, метою якої є розвиток професійної компетентності керівників від баз практики та кафедр, формування у представників аптечних закладів єдиного концептуального розуміння освітніх цілей практики, сучасних підходів;</li> </ul> <p>до наставництва і особливостей цифрового супроводу здобувачів. Доцільним є впровадження оцінювання ефективності через опитування учасників та аналіз результатів практики (рівень виконання завдань, якість звітів);</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>□ впровадження дієвої системи мотиваційних заходів, як додаткового засобу, що стимулюватиме керівників до активного використання інформаційних ресурсів. Така система передбачає комплекс стимулів (статус “кращої бази практики”, включення до переліку рекомендованих баз практики, розширений доступ до освітніх ресурсів та програм підвищення кваліфікації з акцентом на цифрові та інформаційні компетентності, висвітлення діяльності на офіційних ресурсах).</li> </ul> <p><b>Висновки.</b> Вирішення проблеми інформаційного забезпечення передбачає впровадження цифрового кабінету керівника практики з доступом до єдиного банку інформаційних матеріалів, розвиток інформаційно-комунікаційної взаємодії та застосування системи мотиваційних заходів. Сукупність зазначених заходів сприяє підвищенню зацікавленості аптечних закладів у якісному виконанні функцій наставництва, розвитку довгострокового партнерства із ЗВО та створює умови для їх повноцінної інтеграції у сучасний цифровий і освітній простір підготовки фармацевтичних кадрів.</p>
<p>shuvanovaeв@gmail.com  <a href="https://orcid.org/0000-0001-5065-4545">https://orcid.org/0000-0001-5065-4545</a>  <a href="https://orcid.org/0000-0003-0362-3820">https://orcid.org/0000-0003-0362-3820</a></p>		
		



МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ



## СЕРТИФІКАТ УЧАСНИКА

Цим засвідчується, що

**Полторуха П.А.**

**Науковий керівник: Рогуля О.Ю.**

брав(ла) участь у роботі

XXXII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ НОВИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ»**

Ректор  
Національного фармацевтичного  
університету



Олександр КУХТЕНКО

15-17 квітня 2026 р., м. Харків, м. Ужгород



попит на працівників суттєво перевищує пропозицію. За результатами аналізу вакансій встановлено зростання кількості пропозицій роботи, зокрема для фармацевтів, завідувачів аптек і медичних представників, що підтверджує тенденцію до посилення потреби у кваліфікованих кадрах. Водночас спостерігається зниження активності шукачів роботи та зростання плинності персоналу.

Структурний аналіз кадрових пропозицій показав домінування аптечного сегмента: близько 70 % вакансій припадає на посади фармацевтів та асистентів фармацевтів, що обумовлено активним розвитком аптечних мереж і високою потребою у фахівцях первинної ланки. Частка управлінських посад є значно меншою, а вузькоспеціалізовані професії представлені обмежено, що свідчить про нерівномірність попиту в межах галузі. На work.ua станом на березень 2026 р. зафіксовано 1208 вакансій на посаду фармацевта. Сама ж галузь заявляє про нестачу приблизно 3000 фармацевтів.

Розрахунок hh-індексу засвідчив критично низький рівень забезпечення ринку праці фармацевтичними кадрами: у більшості регіонів він становить 0,4–0,5, що відповідає ситуації «ринку кандидата» та означає наявність лише одного претендента на кілька вакансій. Найбільш гострий дефіцит зафіксовано у прифронтових регіонах, тоді як у великих містах високий попит зумовлений концентрацією аптечної інфраструктури. Додатковим підтвердженням кадрового дисбалансу є збільшення середнього часу закриття вакансій та зменшення чисельності працівників галузі. Незважаючи на зростання рівня оплати праці, він залишається недостатнім стимулом для залучення нових кадрів.

Узагальнення отриманих результатів дозволило визначити ключові причини кадрового дефіциту: міграційні процеси, економічна демотивація, професійне вигорання, зниження освітнього контингенту майбутніх фахівців, невідповідність між підготовкою кадрів і запитами роботодавців, а також вплив воєнних і соціально-економічних чинників. Встановлено, що фармацевтичний ринок праці характеризується високим попитом на фахівців при обмеженій пропозиції, що створює сприятливі умови для працевлаштування, але водночас потребує системних змін у кадровій та освітній політиці галузі.

**Висновки.** Фармацевтичний ринок праці України характеризується стійким кадровим дефіцитом на тлі зростаючого попиту, особливо в аптечному сегменті. Водночас галузь зберігає високий потенціал для працевлаштування та професійного розвитку. Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення ставлення здобувачів вищої освіти до працевлаштування у фармації, зокрема їх мотивації, очікувань і готовності працювати за фахом.

### **ОЦІНКА ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Полторуха П.А.

Науковий керівник: Рогуля О.Ю.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

[mariposa982@gmail.com](mailto:mariposa982@gmail.com)

**Вступ.** Практична підготовка майбутніх фармацевтів є ключовим елементом формування професійних компетентностей, оскільки забезпечує інтеграцію теоретичних знань із реальними умовами професійної діяльності. Водночас існує потреба у системному оцінюванні якості організації практики, її відповідності сучасним вимогам роботодавців і

XXXII Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів  
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ НОВИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ»

---

освітніх стандартів, а також у виявленні факторів, що впливають на її результативність. Проведення опитування дозволяє отримати об'єктивну зворотну інформацію від здобувачів вищої освіти, ідентифікувати проблемні аспекти та обґрунтувати напрями удосконалення практичної підготовки, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці.

**Мета дослідження.** Оцінювання якості організації та результативності проходження практики здобувачами вищої освіти та виявлення проблемних аспектів з метою обґрунтування напрямів її удосконалення.

**Матеріали та методи.** Дослідження ґрунтується на результатах опитування здобувачів вищої освіти спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» шляхом анкетування. Для обробки та інтерпретації даних застосовано методи описового та порівняльного аналізу.

**Результати дослідження.** Аналіз відповідей респондентів щодо вибору бази практики засвідчив домінування прагматичних та професійно орієнтованих чинників. Основним мотивом є поєднання навчання з професійною діяльністю (34,7%), що свідчить про ранню інтеграцію здобувачів у ринок праці. Важливими залишаються територіальна доступність бази (18,4%), а також орієнтація на подальшу інтернатуру та працевлаштування (по 12,2%). Отже, вибір бази практики визначається переважно кар'єрними перспективами та наявним професійним досвідом студентів.

Структура очікувань респондентів демонструє чітку орієнтацію на формування прикладних компетентностей. Домінує запит на отримання практичного досвіду (77,6%), що підтверджує сприйняття практики як ключового етапу професійної адаптації. Значну роль відіграє розвиток цифрових навичок (53,1%), а також комунікативних і соціально-професійних компетентностей, серед яких відмітили фармацевтичне консультування (49,0%), командну взаємодію (44,9%) та роботу з відвідувачами (38,8%).

Встановлено, що оцінка організаційних аспектів практики загалом є позитивною. Більшість респондентів відзначає високий рівень поінформованості, достатню зрозумілість програми, актуальність матеріалів та своєчасність надання інформації. Водночас наявність частки часткових і негативних оцінок (близько 10 %) вказує на потребу вдосконалення структури програми, уточнення її змісту та покращення комунікаційних процесів.

Рівень своєчасності надання інформації оцінюється переважно як достатній: 69,4% респондентів задоволені термінами інформування. Разом із тим 10,1% зазначають затримки, що актуалізує необхідність удосконалення механізмів комунікації. Серед каналів комунікації найбільш ефективними визначено електронну пошту (42,9%) та групові зустрічі (40,8%), що обґрунтовує доцільність їх комбінованого використання.

Серед напрямів удосконалення практичної підготовки респонденти найчастіше відзначають необхідність проведення тренінгів із фармацевтичного консультування (28,6%), а також посилення взаємодії між закладом освіти та базами практики, розширення інформаційного супроводу та проведення попередніх консультацій з залученням керівників від баз практики.

**Висновки.** Результати дослідження свідчать про загалом ефективну організацію практичної підготовки здобувачів, водночас актуалізують необхідність її подальшого покращення через посилення прикладної складової та удосконалення інформаційно-комунікаційного супроводу.

**Перелік документів та форм записів,  
що використовуються в організації практики у НФаУ**

Ідентифікаційний номер	Назва документу	Призначення
ПОЛ А 2.2-32-022	Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Національному фармацевтичному університеті	Визначає загальні питання організації, проведення і підведення підсумків практики здобувачів вищої освіти в НФаУ
ДП А2.2.2-40-063	Документована процедура «Зв'язки з базами практики»	Визначає етапи планування, виконання процесу, параметри його результативності, а також напрямки постійного удосконалення. Визначенні функції усіх посадових осіб і співробітників, причетних до організації практики, їх взаємозв'язок при виконанні своїх функцій, відповідальність та повноваження
ПІ А3.3-22-052	Посадові інструкції співробітників відділу	Визначає організаційно-правове становище працівника в структурному підрозділі, що забезпечує умови для його ефективної праці
Ф А2.2.2-40-262	Журнал реєстрації наказів про направлення здобувачів вищої освіти на практику	Форму призначено для обліку і контролю наказів про направлення здобувачів вищої освіти на практику
Ф А2.2.2-40-263	Журнал реєстрації договорів на проведення практики здобувачів вищої освіти	Форму призначено для обліку і контролю договорів на проведення практики здобувачів вищої освіти та термінів його дії
Ф А2.2.2-40-264	Заявка на укладення договорів	Письмове звернення кафедри до координатора практики про укладення договору з новою базою практики
Ф А2.2.2-40-265	Інформаційний лист для проходження практики	Інформація про види практики, терміни, контакти, про кафедри, відповідальні за керівництво від ЗВО

## Продовження дод. Г

Ідентифікаційний номер	Назва документу	Призначення
Ф А2.2.2-40-266	Інформаційний навігатор для проходження практики	Алгоритм організації практики
Ф А2.2.2-40-288	Договір на проведення практики здобувачів вищої освіти	Форму призначено для юридичного оформлення зобов'язань аптечних закладів, фармацевтичних підприємств та вищого фармацевтичного закладу про проведення практики студентів
Ф А2.2.2-40-289	Направлення на практику	Форма є підставою для прийому студентів на практику підприємством, установою, організацією
Ф А2.2.2-40-290	Список здобувачів вищої освіти, яких направляють на практику (для підприємств)	Письмове повідомлення бази практики
Ф А2.2.2-40-291	Щоденник практики	Форму призначено для визначення завдань на практику, проведення поточних записів набутих вмінь при виконанні роботи, оцінки результатів практики
Ф А2.2-40-075	Графіки практики з усіх спеціальностей та форм навчання на навчальний рік	Інформація про практику за всіма освітніми програмами
Ф А2.2-40-076	Звіт кафедри про практику	Зворотній зв'язок з кафедрою
Ф А2.2-40-077	Список баз практики	Перелік підприємств, установ, організацій, які забезпечують виконання вимог програми практики